

at først og fremmest — det er det, jeg tillægger den allerstørste Betydning — vil en Omordning af den civile Retspleje i Overensstemmelse med de Principper, som ere nedlagte i det foreliggende Forslag, i en ganske anden Grad, end vi maaske gøre os nogen rigtig Forestilling om, tjene til Sandhedens Fremtrængen under Behandlingen af civile Sager. Det vil under det ny System i en ganske anden Grad end under det nuværende blive umuligt at tildække eller tilsløre Sandheden for Dommerens Øjne. Her lægger jeg allerførst en meget stor Vægt paa den foreslaaede Regel om, at Parterne skulle være pligtige til selv at komme til Stede og give Forklaring om Sagen. Nu er Forholdet jo det, at en Part kan fortælle sin Sagfører, hvad han vil, skjule for ham, hvad han vil, Sagføreren kan kun indrette sin Procedure efter de Meddelelser, Parten har givet ham, og Sagføreren har jo, naar han først har antaget sig en Parts Sag, en vis Forpligtelse til, saa længe der ikke foreligger Modbevis, at tro paa, hvad han fortæller ham. Ganske modsat vil det gaa under det ny System, thi der vil enhver Part blive kaldet for Retten og blive udspurgt af sin Modpart. Han maa staa offentlig for Dommeren i Overværelse af Tilhørerne og maa give sin Forklaring, og han vil være meget ilde stedt, hvis han gribes i Udflugter eller usande Forklaringer, og man kan være ganske overbevist om, at naar dette Institut med Partens Forpligtelse til at give Møde i Retten og afgive Forklaring, bliver rigtig brugt af Sagføreren og Dommerne, vil man ad den Vej komme saa nær som overhovedet muligt til at faa den fulde Sandhed opklaret under en civil Sag. Jeg lægger ogsaa meget stor Vægt, dog ikke nær saa megen, paa det foreslaaede Umiddelbarhedsprincip, paa dette Princip, at Vidner, Syns- og Skønsmand i alt Fald som Regel skulle møde i Retsforhandlingen for Dommeren i Sagen, give Forklaring og lade sig udsørge af Parter, Sagførere og Dommere. Det er jo under det nuværende System en meget stor Mangel, at Vidneforklaringer næsten altid komme til at foreligge for Dommeren i beskreven Stand, eller i alt Fald, hvis det er ved Underretterne, at Vidnerne vel føres for samme Ret, men saaledes, at Vidneforklaringerne kunne foreligge for Dommerne lang Tid, før selve Dommen skal afsiges, saaledes at Indtrykket i væsentlig Grad er glemt, og saaledes at Dommeren skal og maa holde sig til, hvad der er protokolleret. Ganske anderledes

vil dette blive under det ny System, hvor Vidnerne skulle møde frem under selve Domsforhandlingen, umiddelbart for Dommeren. Ganske vist er det vel neppe saa slemt under det nuværende System, som det ærede Medlem for Odense Amts 1ste Valgkreds (Nanke) nævned. Jeg for mit Vedkommende bekender, at jeg ved ikke, hvad en Slagprop er, men jeg tror ganske sikkert, at hvis jeg havde været i det ærede Medlems Sted, saa vilde jeg — og jeg tror de fleste Dommere — ikke have kunnet tæmme min Nysgerrighed, men vilde have spurgt, hvad en Slagprop er, saa vilde det dog vistnok have klaret sig. Alligevel er Forholdet saaledes, at den nuværende Ordning i høj Grad hindrer Dommerens klare Blik paa de foreliggende Vidneforklaringer og paa, hvad der virkelig er passeret, paa hvad Vidnerne virkelig ville forklare og ere i Stand til at forklare. Ligeledes lægger jeg selvfølgelig ogsaa meget stor Vægt paa den foreslaaede Mundtlighed. Det er indlysende — det vide vi jo alle — at da Papiret er taalmodigt og ikke kan rødme, vil der jo altid i en skriftlig Procedure blive fremsat en Mængde Paastande og en Mængde Benægtelser, som den paagældende, naar han skal staa frem offentlig og mundtlig, dog vil betænke sig en lille Smule paa at komme frem med. Alt dette vil selvfølgelig i høj Grad tjene til at faa Sandheden, den fulde Sandhed og intet andet end Sandheden frem som Grundlag for den Dom, som skal afsiges. Tillige vil det foreslaaede System utvivlsomt, i alt Fald naar det bliver tilbørlig haandhævet, i høj Grad fremme Sagerne hurtige Behandling. Det er jo noget, vi alle vide, og som der ogsaa under denne Forhandling har lydt Klager over, at den civile Procesmaade gaar overmaade langsomt. Der kan være forskellige Meninger om, hvorvidt Skylden ligger hos Dommere eller hos Sagførerne. Jeg skal meget gerne erkende, at i den Tid, jeg var Sagfører, havde jeg stundom svare Synder paa min Samvittighed i den Henseende. Og det er ganske naturligt, thi ved Siden af Sagførelsen har en Sagfører mange andre Ting at gøre, og saa er det menneskeligt, at Sagen, naar det kan gaa, trækkes ud. Og jo ældre en Sag er bleven, desto ældre er den tilbøjelig til at blive, thi en Sagfører bliver ked og træt af denne gamle Sag og bliver ved at sove videre i sine Synder, indtil han en Gang paa en eller anden Maade bliver vækket. Ja, saaledes gaar det virkelig til. Dette vil vanskeligt kunne lade sig gøre under